

पाठ्यक्रम

समुह (ड): सेवा सम्बन्धी

- कोष व्यवस्थापन
- नोटकोष / भा.रु. कोष
- सफा तथा भूत्रा नोट सम्बन्धी
- विप्रेषण कारोवार
- अन्तरशाखा तथा अन्तर बैंक कारोवार
- कोष तथा गैर कोषमा आधारित कारोवार
- Bank Risks Management Including BASEL III and Related NRB Directives.
- वाणिज्य बैंकको काम कारवाही सम्बन्धी

Concept of Risk and Hazard

Hazard : Anything that has the potential to cause harm, injury or damage to property or environment

- Hazard is a condition that can cause injury, or death, damage to or loss of equipment or property or environmental harm.

Examples of Hazard

- Wet Floor
- Electricity
- Knife

Concept of Risk and Hazard

खतरा: जुनसुकै अवस्था वा तत्व जसले कोहि ब्यक्ति, सम्पती तथा वातावरणलाई हानी पुराउन सक्छ भने त्यसलाई खतरा भनिन्छ ।

खतरा भनेको त्यस्तो अवस्था हो जसले हानी वा नोक्सानी पुराउन सक्ने ताकत राख्दछ ।

उदाहरणका लागि

- चिप्टो भुई
- विधुत
- चक्कु

Concept of Risk and Hazard

- **Risk:** is the combination of the probability of the hazardous event occurring and the consequences of the event.
- The probability of an injury or loss occurring from Hazard

$$\text{Risk} = \text{Probability of Occurrence} * \text{Consequences}$$

- Wet Floor is Hazard in which someone may slip and get injured so this is Risk

(Here someone may or may not slip and the injury may be simple to severe)

Concept of Risk and Hazard

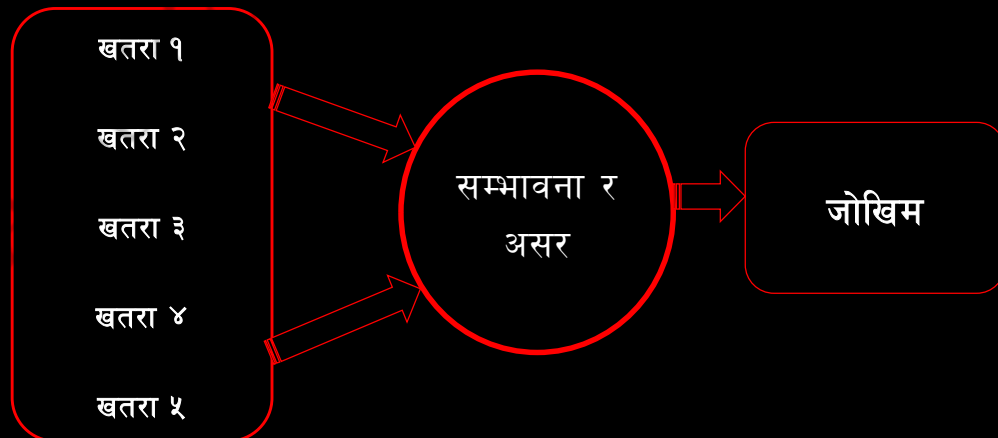
- जोखिम: जोखिम भनेको सम्भावना र नतिजाको प्रतिफल हो । यसले खतराको कारण हुन सक्ने सम्भावित नोक्सानीलाई जनाउँदछ । खतरा युक्त अवस्थाका कारण कुनै घटना घट्न सक्ने सम्भाव्यता कति छ र त्यो घटना बाट कति नोक्सानी हुन सक्छ त्यहाँबाट जोखिमको आँकलन गर्न सकिन्छ ।

जोखिम = घटना घट्न सक्ने सम्भावना * घटनाका कारण हुने नतिजा वा नोक्सानी

- चिसो वा चिप्टो भुईँ खतरा हो भने त्यसमा कोहि चिप्लेर लड्न सक्ने र त्यसबाट हुन सक्ने घाउचोटलाई जोखिम भनेर भन्न सकिन्छ ।

(माथिको उदाहरणमा प्रष्ट देखिन्छ कि चिसो भुईँ भएता पनि कोहि मानिस लड्न नि सक्छ नलड्ननि सक्छ , घाउ चोट साधारण पनि हुन सक्छ ठुलो नि हुन सक्छ ।)

Risk and Hazard

त्यस्तो बस्तु, व्यक्ति तथा अवस्था जसले नोक्सानी पुराउने क्षमता वा हैसियत राख्दछ

जोखिम = घटना घट्न सक्ने सम्भावना * घटनाका कारण हुने नतिजा वा नोक्सानी

Concept of Risk and Hazard

- Hazard is identified and Risk is Calculated
- We need not to control each and every identified hazard rather we should focus on controlling the risk.
- Hazard may or may not pose risk
  - After identifying the hazard, one should assess its probability and severity of causing loss (calculated risk).
  - If hazard has probability to cause severe harm, then it need to be control.

Concept of Risk and Hazard

- खतरा पहिचान मात्र हुन्छ भने, जोखिम गणना गर्न सकिने हुन्छ ।
- पहिचान भएका सम्पूर्ण खतरालाई नियन्त्रण गर्नु पर्छ भन्ने छैन तर जोखिमयुक्त खचराका अवस्थालाई नियन्त्रण गर्नु पर्दछ ।
- सबै खतराले जोखिम पुराउँछन भन्ने हुँदैन ।
  - खतराको पहिचान पश्चात, त्यसबाट घटना घट्न सक्ने सम्भाव्यता र त्यसको असरलाई मापन गर्नु पर्दछ जसलाई जोखिम भनिन्छ ।
  - जुन खतरायुक्त परिस्थितीले जोखिम देखाउँदछन त्यसलाई मात्र नियन्त्रण गर्न सकिन्छ ।

Risks in Banking Sector

- To fulfill the role of financial intermediaries, BFIs need to conduct various function ranging from opening simple bank account for customers to providing funded and non funded facilities
- While performing these activities there is always a chance that some event may trigger and bank may face loss of property, asset, image or increase in liability.
- Thus, the chance by which a bank may face some loss in property, asset, income or some addition to its liabilities while performing general banking transactions is known as Risk in Banking Sector.

Risks in Banking Sector

- वित्तीय मध्यस्तकर्ताको भुमिका निभाउने क्रममा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले विभिन्न प्रकारका कार्यहरु गर्नु पर्दछ । यस्ता कार्यमा साधारण सेवा देखि लियर ठुला ठुला कर्जामा लगानी समेत पर्दछन ।
- बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुले आफुले कारोवार गर्दा जुनसुकै बेला र जुन सुकै परिस्थितीमा यस्ता घटनाहरु घट्न सक्दछन जसले बैंकको सम्पती र दायित्वको अवस्थामा परिवर्तन भई हानी वा नोक्सानी हुन सक्दछ ।
- तसर्थ, बैंक तथा वित्तीय संस्थाले गर्ने कारोवारको शिलशिलामा यसरी सम्पती, आम्दानी आदिमा प्रभाव पर्ने किसिमका घटना घट्न सक्ने अवस्थालाई वा सम्भाव्यतालाई नै जोखिम भनेर भन्न सकिन्छ ।

Features of Risk

- Risk is present everywhere
- It carries component of probability
- It is concerned with probability of loss
- It can be calculated or measured or estimated

Features of Risk

- जुनसुकै अवस्था र परिस्थितिमा जोखिम हुन सक्छ ।
- जोखिममा सम्भाव्यताको तत्व हुन्छ ।
- जोखिममा नोक्सानी हुन सक्ने सम्भाव्यता रहन्छ ।
- जोखिम मापन गर्न आंकलन गर्न सकिन्छ ।

Banking Transaction and Risk

Banking Transaction	Potential Loss or Damage
Account Opening	Slow Process -> dissatisfied customers KYC deficiency, Money Laundering Related Issues
Cheque Book, Statement, ATM Dispatch	Fraud, Misuse of Pin and Card, Loss of ATM due to poor store management
Cash Transaction	Fake Note, Cash Shortage, Wrong entry

Banking Transaction and Risk

Banking Transaction	Potential Loss or Damage
Use of CBS	System Failure
Credit	Loss of Principle and Interest, Lack of timely payment
Asset and Liability	Mismatch between maturity profile of asset and liability
Bank as a whole	Regulatory change, Significant bank failure

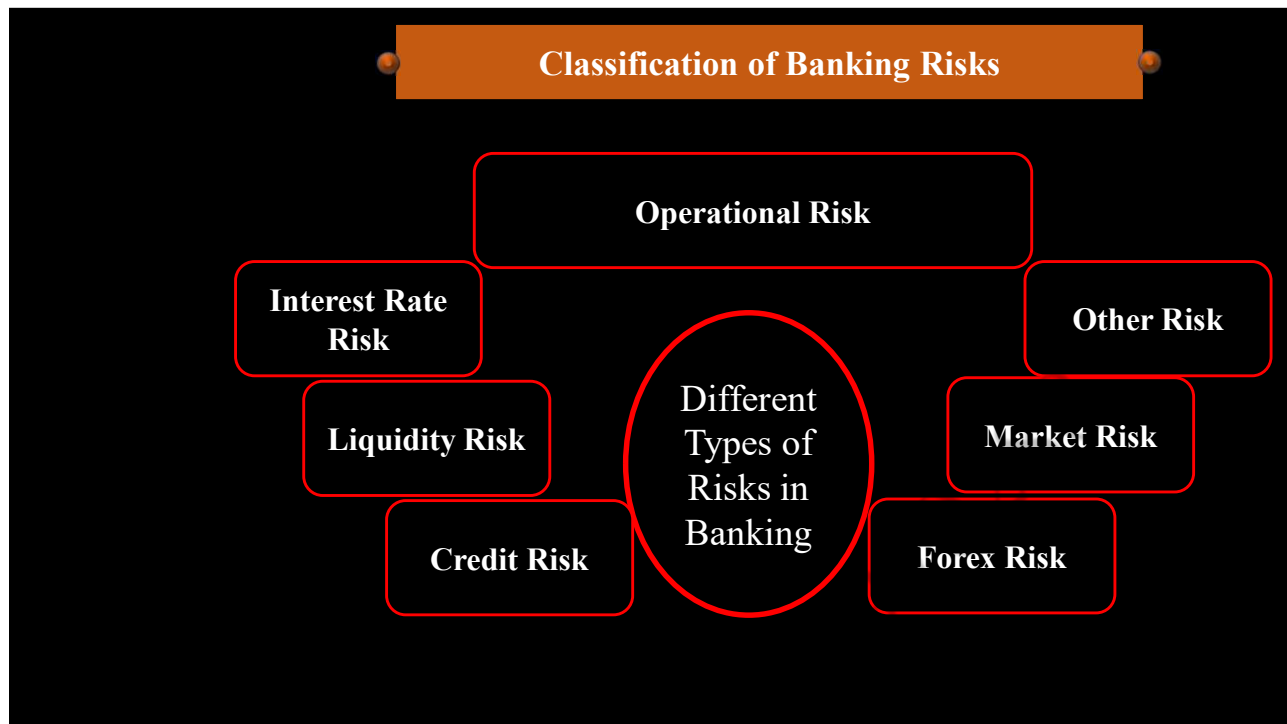
Banking Transaction and Risk

बैंकका कारोवारहरु	नोक्सानीको सम्भाव्यता
खाता खोल्ने कार्य	कमजोर प्रकृया, ग्राहक असंतुष्टी, ग्राहक पहिचान सम्बन्धी समस्या, सम्पत्ती शुद्धिकरण आदि
चेक बुक, हिसाब विवरण, एटिएम हस्तान्तरण आदि	ठगि, दुरुपयोग, भण्डारणमा समस्या
नगद कारोवारCash Transaction	नक्कली नोट, नगदको अभाव, गलत प्रविष्टी

Banking Transaction and Risk

बैंकका कारोवारहरु	नोक्सानीको सम्भाव्यता
सिस्टमको प्रयोग	प्रविधिको समस्या
कर्जा प्रवाह	कर्जाको सावां तथा ब्याज समयमा नै प्राप्त नहुनु
सम्पत्ती र दायीत्वहरु	सम्पत्ती र दायीत्वको परिपक्वताको समय सिमामा अन्तर
विनिमय र बैंक बजार	नियमन र निर्देशनमा परिवर्तन, बैंकको समस्या वा असफलता

Operational Risk

- Transaction risk, which is also known as Operational Risk is the risk to earnings or capital arising from problems with service or product delivery.
- This risk is a function of internal controls, information systems, employee integrity, and operating processes.
- Transaction risk exists in all products and services.
- Transaction risk is also referred to as operating or operational risk.
- This risk arises on a daily basis in all banks as transactions are processed.
- It is a risk that transcends all divisions and products in a bank.

Operational Risk

- कारोवारमा निहित जोखिम वा संचालन जोखिम भन्नाले त्यस्तो जोखिमलाई जनाउदछ जसले संस्थाको आम्दानी, र पूँजिमा हुन सक्ने हानी जसको कारक संस्थाको वस्तु तथा सेवामा भएको कमजोरी, प्रकृत्यामा भएको कमजोरी तथा कार्यवातावरणमा भएको समस्या आदि हुन सक्दछन ।
- यस जोखिम, कमजोर आन्तरिक नियन्त्रण, सुचना प्रविधि, कर्मचारीको आचरण, प्रकृत्यागत समस्या आदिको उपज हो ।
- यस प्रकारका जोखिम हरेक संस्था र हरेक प्रकारका कार्य मा रहेको हुन्छ ।
- कारोवारमा निहित जोखिमलाई संचालन जोखिम भनिन्छ ।
- बैंक तथा वित्तिय संस्थाले गर्ने हरेक कार्यमा यस प्रकारका जोखिम रहेका हुन्छन ।

Operational Risk

- Operational risk is the risk that a firm's internal practices, policies and systems are not adequate to prevent a loss being incurred, either because of market conditions or operational difficulties.
- Such deficiencies may arise from failure to measure or report risk correctly, or from a lack of controls over banking staff.
- Although operational risk is harder to define precisely, it is considered by many to have been a contributor to some of the highly publicized losses in recent years.

Operational Risk

- संचालन जोखिम भनेको संस्थाको आन्तरीक कार्यवातावरण, निति, तथा प्रणालीमा भएका अपर्याप्तता वा समस्या आदिका उपज हुन ।
- संस्थाको कार्यप्रणालीमा समस्या विविध कारणले आउन सक्दछन जस्तै समस्या पहिचानको उपयुक्त पुर्वाधारमा कमि, जोखिमको आंकलन र रिपोर्ट गर्न नसक्नु, साना समस्याको पहिचान र नियन्त्रणको उपयुक्त संयन्त्र नहुनु आदि
- संचालन जोखिमको दायर फराकिलो हुने भएकाले यसलाई तोकेर भन्न गाह्रो भएता पनि संचालन जोखिम हालका समयमा ठुला ठुला नोक्सानी र समस्याका कारक बन्दै गईरहेको छन ।

Operational Risk - Examples

- Internal Fraud
- External Fraud
- Employment practices and workplace safety
- Clients, Products and Business Practices
- Damage to Physical assets
- Business Disruption and System Failure
- Execution, Delivery and Process management

Operational Risk - Examples

- आन्तरिक ठगि
- बाह्य ठगि
- कार्यवातावरण र सुरक्षा
- ग्राहक, सेवा र व्यवसायीक अभ्यास
- भौतिक सम्पत्तिमा हानी
- व्यावसायीक समस्या र प्रविधिमा भएको कमजोरि
- कार्यसम्पादन, सेवा प्रवाह र प्रकृयागत समस्या